TÜRKDİLLİ ÖLKƏLƏRİN PARLAMENT ASSAMBLEYASI

SOSİAL, MƏDƏNİ VƏ HUMANİTAR MƏSƏLƏLƏR KOMİSSIYASI

9-CU İCLAS

Bakı, 22 aprel, 2022-ci il

TÜRKPA-NIN ÜZV ÖLKƏLƏRİNDƏ SOSİAL SAHİBKARLIĞA DƏSTƏK

HESABAT QƏRARI

I. GİRİŞ

1. TÜRKPA-nın Qazaxıstanın Türkistan şəhərində keçirilmiş 10-cu plenar iclası zamanı qəbul edilmiş 2022-ci il üçün Fəaliyyət Planına əsasən, TÜRKPA-nın Sosial, mədəni və humanitar məsələlər komissiyasının 9-cu iclası üçün gündəliyin əsas maddəsi olaraq "TÜRKPA ölkələrində sosial sahibkarlığa dəstək" mövzusunun müzakirə edilməsi qərar alınmışdır.
2. Məlum olduğu kimi, yoxsulluqla mübarizə dünya ictimaiyyətinin gündəmində olan əsas məsələdir. Davam edən COVID-19 pandemiyası kontekstində əhali arasında nail olunmuş rifah səviyyəsinin saxlanması dövlətlər üçün çətindir. Getdikcə artmaqda olan insan kütləsi ümidsiz yoxsulluğa düçar olmaqdadır. Ən pis senarisində bu vəziyyət cəmiyyətin destruktiv elementləri və radikal qruplara, eləcə də uşaq yoxsulluğu, asılılıq mühiti və vəziyyətin ümidsizliyinin möhkəmlənməsinə gətirib çıxara bilər. Təəssüf ki, müxtəlif dərəcəli əlilliyi olan şəxslər, tək valideynli ailələr, aşağı gəlirli böyük ailələr, xüsusən yetkinlik yaşına çatmış valideynini itirmiş şəxslər, sosiallaşmaqda çətinlik çəkən, həbsdən azad olunmuş şəxslər və digərləri kimi əhalinin sosial cəhətdən həssas qrupları əsas risk qrupu olaraq qalır.
3. Bununla əlaqədar olaraq, ictimai rifaha təşviq olunma, ictimai həyatda iştiraka çağırış bu əhali qrupu üçün əhəmiyyət kəsb edir. Onların sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaqda maraqlı olmaları üçün dövlətlər tərəfindən bütün zəruri tədbirlər görülməlidir.

4. Əhalinin sosial cəhətdən həssas qruplarının sahibkarlıq fəaliyyətinə cəlb edilməsi sosial şəraitin yaxşılaşdırılmasına yardım edərək və sosial problemlərin həll olunmasına töhfə verərək, o cümlədən yoxsullar, qadınlar və gənclər daxil olmaqla, sosial cəhətdən həssas qruplara hərtərəfli müsbət təsirin göstərilməsinə imkan yaradaraq yoxsulluğun aradan qaldırılması prosesinə böyük yardım göstərəcəkdir. Həmçinin bu yanaşmanın iqtisadi artımı, istehsal potensialının gücləndirilməsi və məşğulluğu təşviq etməklə dayanıqlı inkişafın təmin olunmasına mühüm töhfə verə biləcəyi əhəmiyyət kəsb edir.
5. 2018-ci ilin 20 dekabr tarixində BMT Baş Assambleyası tərəfindən dayanıqlı inkişaf üçün sahibkarlıq haqqında qəbul edilmiş qətnamə dayanıqlı və inklüziv inkişafa keçiddə sahibkarların və sahibkarlıq müəssisələrinin mərkəzi rolunu təsdiq etmişdir. Qətnamə sahibkarlığın iş yerləri yaratmaq və innovasiyaları təşviq etməklə iqtisadi artımı stimullaşdırdığını qeyd edir. Bundan əlavə, sənəd sahibkarlığın sosial birliyin formalaşması, qeyri-bərabərliyin azaldılması və qadınlar, gənclər, əlilliyi olan şəxslər və əhalinin sosial cəhətdən həssas qrupları daxil olmaqla, hər kəs üçün imkanların genişləndirilməsinə verə biləcəyi müsbət töhfəni bildirir.
6. Bununla əlaqədar olaraq, inklüziv artımın, məhz sosial sahibkarlığın, habelə sahibkarlıq proqramları çərçivəsində qadınlar və gənclər kimi sosial cəhətdən həssas qrupların iqtisadi baxımdan rolunun artırılması üçün kursun təmin edilməsi məqsədilə sahibkarlığın inkişafı üçün prioritet sahələrin müəyyən edilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.
7. İstehsal potensialını gücləndirən və yoxsulluğun azaldılması uzunmüddətli hədəfi ilə bağlı olan sahibkarlıq siyasətlərinin səmərəli həyata keçirilməsinin təmin edilməsi məqsədilə inklüziv və dayanıqlı əsasa keçidi ilə məhsuldarlığın artımının sürətləndirilməsi, o cümlədən həssas qrupların müdafiəsi üçün zəruri təminat və sosial inteqrasiyanın təşviqi üçün məqsədyönlü tədbirlərə ehtiyac var. Bu baxımdan örnək olaraq, həssas qrupların informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının istifadəsinə cəlb olunması həllərdən biri kimi xidmət edə bilər.
8. Aztəminatlı qruplardan olan sahibkarlar inkubasiya və akselerasiya daxil olmaqla, əsas təlim və biznesin inkişafı xidmətlərinə ehtiyac duyur. Bununla əlaqədar, əhalinin bu qruplarına dəstək verilməsi üçün hərtərəfli dövlət yanaşmasına ehtiyac var.
9. Əhalinin sosial cəhətdən həssas qrupları sosial inkişafdan qopma, köməksizlik, asılılıq və mənsub olmamaq hissinin formalaşmasına gətirib çıxara biləcək davamlı yoxsulluğa daha çox həssasdırlar. Ən pisi odur ki, bu

vəziyyət gənc nəslə ötürülə bilər ki, öz vəziyyətlərini öhdəsindən gəlinə bilinməyən kimi qəbul edib, nəticədə onları çarəsizlik və ümidsizlik bürüyəcəkdir. Nəhayət, bu, davamlı marjinallıq hissi, ictimai rifah baxımından fərdin natamamlıq hissinə və şəxsi özünüqiymətləndirməsinin aşağı düşməsinə səbəb ola bilər. Bu qrupdan olan insanların şüurunda bu hisslər nə qədər dərin kök salarsa, onlar bir o qədər asanlıqla deviant davranışa meylli olacaqdır və ən pis halda, cəmiyyətin sabitliyini pozan, cəmiyyətin destruktiv elementlərinin tərkib hissəsi kimi inkişaf edən amil rolunu oynayacaqdır.

10. Bu səbəbdən, onların ictimai rifah proseslərinə cəlb olunması, onlara sosial münasibətlər sisteminə inteqrasiya etmək və sosial həyatda iştirak hissinə şərait yaradılması çox vacibdir.

II. TÜRKPA ÖLKƏLƏRİ ARASINDA SOSİAL SAHİBKARLIĞIN DƏSTƏKLƏNMƏSİ ÜÇÜN FƏALİYYƏT

Azərbaycan

11. 2021-ci ilin 17 sentyabr tarixində Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) və Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Məşğulluq Agentliyinin dəstəyi, KOBİA yanında İctimai Şuranın təşkilatçılığı və “Əlil Sahibkarlar Təşkilatı” ictimai birliyinin tərəfdaşlığı ilə “Azərbaycanda sosial sahibkarlıq: mövcud vəziyyət və perspektivlər” mövzusunda forum keçirilmişdir. Müvafiq dövlət agentliklərinin, biznes və ictimai birliklərin nümayəndələri, Vətən müharibəsi veteranları və sosial sahibkarlıqla məşğul olan və ya biznes fəaliyyətində maraqlı olan əlilliyi olan şəxslər tədbirdə iştirak etmişdir. Forumda sosial sahibkarlığın əhəmiyyəti, Azərbaycanda bu sahənin inkişafı və təşviqi istiqamətində görülmüş işlər haqqında fikir mübadiləsi aparılmışdır.
12. KOBİA-nın məlumatına əsasən, 1 yanvar 2021-ci il tarixinədək hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün qeydiyyatdan keçmiş sahibkarların 21.3 %-i qadınlardır. KOBİA-nın Bakıda və Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində sahibkarların təlimi, onların bilik və bacarıqlarının genişləndirilməsi, satış bazarları və maliyyə resurslarına çıxışı sahəsində fəaliyyət və dəstəyindən yararlanan vətəndaşların 30 %-dən çoxunu qadınlar təşkil etmişdir.
13. 2021-ci ildə Dövlət Məşğulluq Agentliyi və Azərbaycana Birgə Yardım Təşkilatı (UAFA) tərəfindən birgə həyata keçirilmiş “Mənim məktəbim”

layihəsi çərçivəsində Bakı, Şamaxı-İsmayıllı və Masallı-Cəlilabad-Biləsuvar KOB-larından qadınlar üçün təlimlər keçirilmişdir. Təlimlər ərzində layihədə iştirak edən 65 qadına KOB-ların ekspertləri tərəfindən məhsul və xidmətlərin maya dəyərinin, əmtəə qrupunun hesablanması, investisiya planının, gəlir və xərclər planının, mənfəət və zərər hesabatlarının hazırlanması, digər xərclərin planlaşdırılması və biznes planın hazırlanması haqqında məlumat verilmişdir.

14. Azərbaycan sosial layihələrdən biri "Çiçəklənən Abşeron" layihəsidir. Layihənin məqsədi özünüməşğulluq siyasəti çərçivəsində yerli əhalinin daha çox gəlir əldə etməsinə dəstək verməklə ailə təsərrüfatlarının inkişafına töhfə verməkdir. Layihə çərçivəsində Bakının qəsəbə və kəndlərində yaşayan ailələrə becərilməsi üçün müxtəlif bitkilər paylanılır və bu bitkilər bir müddət sonra ailələrə göstərilən xidmət haqqı müqabilində geri alınır. Ailələr evdən çıxmadan öz həyətlərində məhsul yetişdirməklə əlavə gəlir əldə edir və ailə büdcəsinə dəstək verirlər. Xüsusən yaşıllaşdırma işlərində istifadə olunan bitkilərdən kosmetik və əczaçılıq məhsulları, yağların istehsalında istifadə olunmağa başlanılmışdır.
15. "Gənclərin biznes emalatxanası" adlanan layihənin məqsədi peşə təhsili mərkəzlərində təhsil alan gənclərin biznes bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviqi, özünüməşğulluğun təmin edilməsi, mikro və kiçik sahibkarlar arasında peşə təhsili almış gənclərin sayının artırılması, yeni biznes təşəbbüslərinin dəstəklənməsi, peşə təhsilinə marağın artırılmasıdır. Layihə çərçivəsində dərzi, bitkiçilik və heyvandarlıq, xalçaçılıq, aqrotexniki xidmətlər, dülgər, çilingər, aşpaz, qənnadı, turizm və qaynaqçı ixtisaslı şəxslər biznes təlimlərə cəlb olunacaq və onlara özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində mikro biznesin qurulması üçün müvafiq avadanlıqlar veriləcəkdir.
16. Əlil və sosial cəhətdən həssas qruplara mənsub şəxslərin cəmiyyətə inteqrasiyası və sosial sahibkarlığın təşviqi məqsədilə "Əlil sahibkarlara dəstək" layihəsi başlanmışdır. 2021-2023-cü illər əhatə edən layihə çərçivəsində sahibkarlıq fəaliyyətində maraqlı əlilliyi olan şəxslər xalçaçılıq, dərzilik, foto və video operatorluq, məişət və elektron avadanlıqların təmiri üzrə peşəkar biliklərə yiyələnəcəklər. Bu məqsədlər layihənin tərəfdaşları Masallı Sənaye Məhəlləsində sahibkarlıq fəaliyyətinin idarə edilməsi və inkişaf sahəsində peşəkar təlimlər, biznes planın hazırlanması, konsultasiya xidmətləri həyata keçirəcəkdir. Müvafiq təlimləri uğurla başa vuran şəxslər özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən müvafiq avadanlıqlarla təmin olunacaqlar.

Qazaxıstan

17. 2021-ci il iyunun 24-dən Qazaxıstanda sosial sahibkarlıq sahəsi qanuni şəkildə tənzimlənir. “Sosial sahibkarlıq haqqında” qanuna əsasən, öz müəssisələrində sosial cəhətdən həssas kateqoriyalardan olan vətəndaşlar üçün ümumi iş yerlərinin azı 50 faizi həcmində iş yerləri yaradan və ya əhalinin sosial cəhətdən həssas təbəqələri üçün nəzərdə tutulmuş məhsul istehsal edən sahibkarlar satışından gəlirləri müəssisənin ümumi gəlirinin azı 50 faizini təşkil edən və ya göstərilən sosial xidmətlər, habelə səhiyyə, təhsil, tərbiyə, mədəniyyət və idman sahəsində xidmətlər olduqda; sosial sahibkarlıq subyekti statusu ala bilərlər. Bu status sahibkarlara infrastrukturun yaradılması, qrant maliyyələşdirilməsi, kredit dərəcələrinin subsidiyalaşdırılması, əmlak dəstəyi, vergi güzəştləri, təlim, informasiya dəstəyi, biznes tərəfdaşlarının tapılmasına köməklik, akselerasiya proqramları vasitəsilə inkişaf üçün dövlət dəstəyi tədbirləri almağa imkan verəcək. Qazaxıstan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin məlumatına görə, artıq 100-ə yaxın şirkət güzəştli vergidən istifadə edir.
18. 2022-ci ilin əvvəlindən Qazaxıstan Respublikasının Milli İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən sosial sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatı üçün elektron platforma istifadəyə verilir. Elektron reyestr dörd kateqoriya üzrə sosial sahibkarlıq subyektlərini əhatə edir ki, onlardan üçü əhalinin sosial cəhətdən həssas təbəqələrinə, o cümlədən əlillər, çoxuşaqlı və tək valideynli ailələrdən olan vətəndaşlar, azadlıqdan məhrumetmə yerlərindən azad edilmiş vətəndaşlar və s. onların məşğulluğu, istehsal etdikləri məhsulların satışını asanlaşdırmaq, dördüncüsü isə iqtisadiyyatın sahələrində ictimai faydalı məqsədləri və sosial problemlərin həllini nəzərdə tutur.
19. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin məlumatına görə, Qazaxıstanda sosial sahibkarlığın dəstəklənməsi üçün vergi qanunvericiliyində bir sıra stimullaşdırıcı tədbirlər nəzərdə tutulub. Məsələn, işçilərin 51%-i əlilliyi olan müəssisələr korporativ gəlir, sosial və torpaq vergilərindən azaddır və əmlak vergisinin hesablanmasında güzəştlərə malikdir. Bundan əlavə, hər hansı bir sahibkar üçün vergi yükü əlilliyi olan şəxslərə ödənilən əmək haqqının məbləğindən 2 dəfə, əlilliyi olan şəxslərə ödənilən əmək haqqı və digər ödənişlərdən sosial verginin məbləğinin 50 faizi qədər azaldılır. Əlillər də fərdi gəlir vergisini ödəməkdən azaddırlar. Hazırda Qazaxıstanda 674 minə yaxın əlilliyi olan şəxs qeydiyyatdadır və onların 3%-dən azının işi var.

20. 2020-ci ildə Qazaxıstan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin məlumatına görə, “Parız” Sosial Məsuliyyət Biznes Müsabiqəsi çərçivəsində, o cümlədən “Qazaxıstanda həyata keçirilən ən yaxşı sosial layihə” nominasiyası üzrə 309 şirkət mükafatların qalibi olub”. Bundan əlavə, həmin il “Əmlaklı məşğulluğun və kütləvi sahibkarlığın inkişafına dair 2017-2021-ci illər üçün “Ənbek” Dövlət Proqramı çərçivəsində 460 milyon tenge məbləğində 364 qrant ayrılıb.

Qırğızıstan

21. Qırğızıstan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 1 iyun tarixli 20 nömrəli Sərəncamı ilə Qırğızıstan Respublikasında Sosial Sahibkarlığa Xidmət Mərkəzinin (bundan sonra – SSXM) yaradılması qaydası və şərtləri təsdiq edilmişdir. Qırğızıstan Respublikası Nazirlər Kabinetinin sözügedən sərəncamı çərçivəsində 25 noyabr 2021-ci il tarixində Bişkek şəhərində SSXM fəaliyyətə başlayıb. İdarəetmə sisteminin məqsədləri dövlət orqanları, yerli özünüidarəetmə orqanları və maliyyə institutları (fiziki və hüquqi şəxslər) tərəfindən göstərilən dövlət və digər xidmətlərin keyfiyyətli və vaxtında əldə edilməsi üzrə təlim vasitəsilə vergi inzibatçılığı prosedurlarının sadələşdirilməsi, lisenziyaların verilməsi, sahibkarların səlahiyyət və bacarıqlarının inkişaf etdirilməsidir. Gələcəkdə belə SSXM-lərin Oşda və ölkənin digər bölgələrində də açılacağı gözlənilir.
22. Qırğızıstan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 17 noyabr tarixli 270 nömrəli sərəncamı ilə 2022-2026-cı illər üçün qadın sahibkarlığının dəstəklənməsi və inkişafı proqramı təsdiq edilib. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) növbəti beş il ərzində kreditlər vasitəsilə qadınların sahibkarlığını dəstəkləməyi planlaşdırır. Xüsusilə, AYİB qadınlar tərəfindən idarə olunan şirkətlərə gələcək kreditlərin verilməsi üçün Qırğızıstana 12 milyon ABŞ dolları ayırmağı planlaşdırır. Bundan əlavə, daha 1 milyon dollar sahibkarlara biznesin inkişafı üçün yerli məsləhətçilərin və beynəlxalq ekspertlərin mentorluğuna çıxış imkanı verəcək. Qadınların sahibkarlığına dəstək 2022-2026-cı illər üçün Qırğızıstanda Qadın Sahibkarlığının İnkişafı Layihəsi çərçivəsində həyata keçiriləcək.
23. Sahibkarları aşağı faizlə uzunmüddətli pulla təmin etmək üçün ümumi nizamnamə kapitalı 66 milyon dollar olan Qırğızıstan-Özbəkistan və Qırğızıstan-Macarıstan İnkişaf Fondu kimi inkişaf fondları yaradılıb.
24. 6 dekabr 2021-ci il tarixində Qırğız Respublikası Prezidentinin Fərmanı qəbul edilib və həmin Fərmana əsasən Qırğız Respublikasının Nazirlər

Kabineti Qırğız Respublikasının Joqorku Keneşinə gəliri 8 milyon somdan az olan sahibkarların gəlir vergisi və digər vergilərdən azad edilməsi haqqında qanun layihəsi təqdim edib.

25. Qırğızıstan-Tacikistan sərhədində münaqişə nəticəsində zərər çəkmiş Batken vilayətində sosial biznesə dövlət dəstəyinin göstərilməsi məqsədilə Qırğız Respublikasının Prezidenti “Müntəzəm tədbirlər haqqında” fərman imzalayıb. Bu Fərmana uyğun olaraq, Qırğızıstan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 6 avqust tarixli 115 nömrəli qərarı qəbul edilib. Bu qərara əsasən, Nazirlər Kabineti Batken vilayətində 76 sosial sahibkara 14 milyon 505 min som məbləğində birdəfəlik kompensasiya ödəyib və aşağıdakı şərtlərlə zərər çəkmiş sosial sahibkarlara 15 milyon 200 min manat məbləğində büdcə krediti verilməsi öhdəliyi qoyulub.

Türkiyə

26. Türkiyə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi (bundan sonra – ƏƏSMN) cəmiyyətin bütün təbəqələrinin, xüsusilə qadınların, gənclərin, əlillərin və xüsusi siyasət tələb edən digər qrupların bərabər imkanlarla məşğulluğa çatması üçün işlər həyata keçirir. Bu çərçivədə, əmək bazarının struktur problemlərini həll etmək üçün ƏƏSMN tərəfindən iş həyatının bütün maraqlı tərəflərinin töhfələri ilə Milli Məşğulluq Strategiyası (2014-2023) hazırlanmışdır.
27. ƏƏSMN qadınların məşğulluğunun artırılması və onların əmək bazarına daxil olmalarına maneələrin aradan qaldırılması üçün siyasət, layihə və maarifləndirmə araşdırmaları həyata keçirir. Bundan əlavə, Avropa İttifaqının Qoşulmadan Qabaqcıl Yardım Aləti (IPA) tərəfindən maliyyələşdirilən və 2016-2017-ci illər arasında həyata keçirilən “Aztəminatlı Şəxslərin Sosial İnteqrasiyası və Məşğulluğunun Yaxşılaşdırılması Layihəsi”nin qrant komponenti çərçivəsində ümumilikdə 23 milyon avro 137 layihəyə transfer edilmiş və bu vəsaitin 5 milyon avrosu qadınların məşğulluğu və onların sosial inteqrasiyası ilə bağlı 30 layihəyə ayrılmışdır.
28. Gənclərin məşğulluğuna mane olan amilləri aradan qaldırmaq, onların hazırkı və gələcək əmək bazarında iştirak etmək üçün hərtərəfli bacarıq və biliklər əldə etmələrinə şərait yaratmaq məqsədi ilə əmək bazarının ehtiyacları, gözləntiləri və narahatlıqları nəzərə alınaraq, müxtəlif təşkilatların, o cümlədən müvafiq dövlət qurumları, peşəkar təşkilatlar, sosial tərəfdaşlar, universitetlər və qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakı ilə

2021-2023-cü illəri əhatə edən Gənclərin Milli Məşğulluğu Strategiyası (YES) və Fəaliyyət Planları hazırlanmışdır.

2023-cü il üçün Strategiya Sənədinin əsas məqsədləri bunlardır:

- 2020-ci ildə 25,3% olan gənclər arasında işsizlik səviyyəsinin 2023-cü ildə 17,8%-ə endirilməsi,
- 2020-ci ildə 39,1% olan gənclərin işçi qüvvəsində iştirak nisbətinin 2023-cü ilə qədər 46%-ə yüksəldilməsi,
- 2020-ci ildə 28,3% olan təhsil və məşğulluq nisbətinin 2023-cü ildə 20%-ə enəcəyi müəyyən edilib.

29. "Əlavə Məşğulluq Təşviqi" çərçivəsində özəl sektorun işəgötürənləri onları işə götürərsə əvvəlki ildə sığortaolunanların orta sayına əlavə olaraq işlə təmin olunmuş hər bir sığortaolunanın bütün sığorta haqları və vergiləri dövlət tərəfindən ödənilir. Bu çərçivədə sığortalı başına aylıq 1556,53 ilə 3792,47 TL arasında dəstək verilir. Gənclər (18-25 yaş), qadınlar və əlil vətəndaşlar işə götürülərsə, müavinət müddəti 18 ay kimi tətbiq edilir.
30. 2011-ci ildən etibarən işəgötürənin sosial sığorta haqlarında payı "Qadınlar, gənclər və peşə ixtisası sertifikatı sahibləri üçün həvəsləndirmə" çərçivəsində 6 aydan 54 aya qədər sığorta haqqı ödənilən qazancın yuxarı həddinə qədərdir (733,39-dan 5,500,41 TL).
31. Biznes klubları qadınlar, gənclər, əlillər, uzunmüddətli işsizlər, keçmiş məhkumlar və s. kimi xüsusi siyasət tələb edən qruplara metod və motivasiya dəstəyi təmin etmək məqsədi daşıyan intensivləşdirilmiş biznes və peşəkar konsaltinq proqramıdır. 2017-ci ilin əvvəlində tətbiq edilən Biznes Klublarının 2021-ci ilin sonuna qədər bütün Türkiyə daxilində genişlənməsi hədəflənir.
32. Türkiyədə əlilliyi olan şəxslərin dövlət sektorunda işə qəbulu üçün kvota 4%, özəl sektorda 3%; Keçmiş məhkumlar üçün 2% işə qəbul kvotası tətbiq edilir.
33. Əlillərin İş Təlimatı əlilliyi olan şəxslərin məşğulluğa keçidində və məşğulluq zamanı onların işə uyğunlaşmasının təmin edilməsində, dolayısı ilə əlilliyi olan şəxslərin məşğulluğunun davamlılığının təmin edilməsində səmərəli istifadə olunan bir üsuldur. Məşğulluq və Peşə Məsləhətçilərinin budaqlanması çərçivəsində hazırda Türkiyənin 51 vilayətində 73 vahiddə 265 Əlil Məşqçi tərəfindən məsləhət xidmətləri göstərilir.
34. Əlillərin öz işini qurması üçün qrant dəstəyi çərçivəsində öz işinə sahib olmaq istəyən əlillərə 65 min TL-yə qədər qrant dəstəyi verilir. 2014-cü ildən indiyədək 3198 əlilə öz biznesini qurmaq imkanı yaradılıb.

Bu çərçivədə verilən dəstəklər bunlardır:

- təsis əməliyyatlarına dəstək: iş yerinin yaradılması üçün edilən rəsmi əməliyyatlar, təsdiqlər, icazələr, lisenziyalar kimi xərclər üçün 5.000 TL-yə qədər;
- əməliyyat xərclərinə dəstək: müəssisə tərəfindən verilən tarixdən etibarən 12 ay ərzində hesab-fakturaya uyğun olaraq əməliyyat xərclərinin (su, elektrik, rabitə, istilik, icarə haqqı) 60%-dən çox olmayan cəmi ildə maksimum 15.000 TL. müqavilənin imzalanması;
- təşkilat dəstəyi: 45.000 TL-dək müəssisənin əsas fəaliyyət sahəsinə aid olan maşınlar, avadanlıqlar, proqram təminatı, texniki vasitələr, xam və aralıq materiallar, istehlak materialları, ofis ləvazimatları, o cümlədən qaimə-faktura imzalandığı tarixdən etibarən 12 ay ərzində müqavilə.

III. NƏTİCƏ

35. Sonda qeyd etmək lazımdır ki, TÜRKPA-ya üzv ölkələr sosial sahibkarlıq sahəsinin inkişafı istiqamətində real fəaliyyətlər həyata keçirirlər. Hər bir ölkənin bu sahədə unikal təcrübəsi var və TÜRKPA-ya üzv ölkələrin gələcək əməkdaşlığı bu ictimai institutun TÜRKPA regionunda təşviqinin səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə artıracaq.
36. 2030-cu ilə qədər sosial sahibkarlığın inkişafı 2030 Gündəliyinin Layiqli Əmək və İqtisadi İnkişaf (DİM 8) və Bərabərsizliklərin Azaldılması (DİM 10) üzrə Məqsədlərinin əsas göstəricilərinə nail olmağa imkan verəcək. Beləliklə, TÜRKPA-ya üzv ölkələrin gələcək əməkdaşlığının əsas məqsədlərindən biri bütün qadın və kişilər, o cümlədən gənclər və əlillər üçün tam və məhsuldar məşğulluğa və layiqli işə nail olmaqdan və bərabər dəyərli iş üçün bərabər ödəniş, o cümlədən yaşından, cinsindən, əlilliyindən, irqindən, etnik mənsubiyyətindən, mənşəyindən, dinindən, iqtisadi və ya digər statusundan asılı olmayaraq hamının sosial, iqtisadi və siyasi inteqrasiyasını gücləndirmək və təşviq etməkdən ibarət olmalıdır.
37. TÜRKPA üzv ölkələri davamlı artımın və iqtisadi inkişafın mühüm elementi kimi sosial sahibkarlığın stimullaşdırılmasının zəruriliyini qəbul edirlər. Beynəlxalq əməkdaşlıq bu sahədə tədqiqat və inkişafı təşviq etmək üçün əsas informasiya platformalarından biridir. Odur ki, seminarlar, konfranslar və ya təcrübə mübadiləsi proqramları kimi birgə tədbirlər və fəaliyyətlər vasitəsilə TÜRKPA-ya üzv ölkələr arasında əməkdaşlığı və qarşılıqlı fəaliyyəti genişləndirmək lazımdır. Belə tədbirlərin təşkili

TÜRKPA-nın əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri olan model qanunların hazırlanması və inkişaf etdirilməsinə öz töhfəsini verəcək.